

OKLA4300 Kandidutkielman kirjoitusviestintäopinnot

# Tieteellisestä kirjoittamisesta & kirjoittamisesta yleensä

lukuvuosi 2021–2022

Mari Hankala & aineryhmä



HS 9.4.2013

# Kandiseminaarin kirjoitusviestinnän osuudet (5 x 2 t)

| 1.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Kandidutkielmaprosessi ja kirjoitusprosessi ja niiden suunnittelu, akateeminen lukeminen, omat tuen tarpeet            | Syyslukukaudella kunkin pienryhmän etenemisen mukaan |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| 2.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Tekstin sidoksisuus, lähdeviitteet tai muu kirjoittamisen tuki ryhmän tarpeiden mukaan                                 | Helmikuu (tai ryhmän etenemisen mukaan)              |
| 3.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Ohjatut vertaisryhmät eli noin 3 sivun mittaisten tekstikatkelmien käsittely pienryhmässä. Yhdessä ryhmässä 3–4 työtä. | Kandin etenemisen tahtiin                            |
| 4.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Loppuvaiheen työpaja (johd.+ pohdinta, tulosluku + pohdinta, aineistositaatit osana tekstiä, tiivistelmä)              | Huhtikuu–toukokuu (tai ryhmän etenemisen mukaan)     |
| 5.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Tekstin viimeistelyn työpajat (lause- ja virkerakenteet, välimerkit, lähdeluettelo)                                    | Toukokuu (tai ryhmän etenemisen mukaan)              |
| <p>Kirjoitusviestinnän ohjaaja lukee työstäsi</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- 3–5 sivua, jotka käsitellään pienryhmissä</li> <li>- toiseksi viimeisen version + silmäilee valmiin työn.</li> </ul> <p>Valmis kandidutkielma arvioidaan myös rakenteen ja kielen näkökulmasta (yhdessä sisällönohjaajan kanssa).</p> |                                                                                                                        |                                                      |

# Tukea kirjoittamiseen tutkimuksen tekemisen ja kirjoittamisen oppaista, esim.

- Hakala, J. T. 2008. Uusi graduopas. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (mahdollisimman uusi painos). Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hurtig, J., Laitinen, M. & Uljas-Rautio, K. 2010. Ajattele itse! Tutkimuksellisen lukutaidon perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kinnunen, M. & Löytty, O. 2007 (toim.) Tieteellinen kirjoittaminen. Tampere: Vastapaino.
- Kniivilä, S. Lindblom-Ylänne, S. & Mäntynen, A. 2017. Tiede ja teksti. Tehoa ja taitoa tutkielman kirjoittamiseen. Helsinki: Gaudeamus.
- Gradutakuu-sivusto.
- Svinhufvud, K. 2007. Kokonaisvaltainen kirjoittaminen. Tammi: Helsinki.
- Svinhufvud, K. 2015. Gradutakuu. Helsinki: ArtHouse.

Tutkielman kieltä ja sisältöä ei voi erottaa toisistaan:

*Mikään tutkimus ei ole parempi  
kuin siitä kirjoitettu teksti.*

Esa Väliaverronen 1999

# Tieteellinen kirjoittaminen edellyttää

## (Luukka 2007)

- kykyä esittää mielenkiintoisia kysymyksiä
- taitoa rajata aihe ja sitkeyttä selvittää sitä
- taitoa erottaa olennainen epäolennaisesta
- taitoa jäsentää tietoa ja esittää se loogisesti
- taitoa ottaa lukijat huomioon
- pikkutarkkuutta ja järjestelmällisyyttä työskentelyssä
- tietoa tieteellisten tekstien pelisäännöistä
- kykyä käyttää kieltä asiantuntijan tavoin.

→ Mitä harjoiteltu opinnoissa tähän mennessä?

→ Mikä aivan uutta?

# Tieteelliseltä tekstiltä odotetaan

- tieteellistä tietoa (vs. arkitietoa)
- uutta ? tietoa
- rakentumista aikaisemman varaan
- avoimuutta, yksityiskohtaisuutta
- täsmällisyyttä
- asiakeskeisyyttä
- objektiivisuutta
- argumentointia.



# Millaista on tieteen/asiantuntijuuden kieli (viestintä ja vuorovaikutus)?

(Tracy & Muller 1994)

## Arkikeskustelu

- matala tai vaihteleva abstraktiotaso
- erilaisista näkemyksistä ei keskustella
- oikeiden vastausten etsiminen
- omista mielipiteistä kiinni pitäminen
- auktoriteetteihin tukeutuminen

## Tieteellinen keskustelu

- korkea abstraktiotaso
- erilaisista näkemyksistä keskustellaan
- kysymysten ja erilaisten vastausvaihtoehtojen etsiminen
- omien näkemysten perustelu ja arviointi
- tasavertaisten asiantuntijoiden välinen

# Ei ole yhtä oikeaa tieteellistä tekstiä

Riippuu esimerkiksi

- tieteenalasta
- aiheesta
- kirjoittajasta
- myös työn osasta (teoriaosa–tulosluku)

Émile Durkheim ja Max Weber lähestyivät, tutkivat ja tulkitsivat uskontoa hyvin eri tavoin ja eri suunnista. Durkheimille uskonto näyttäytyi ilmiönä, joka integroi yksilön yhteisöön, sen moraaliseen järjestykseen. Weberiä taas askarrutti uskontososiologina uskonnon ja kulttuurisen (erityisesti taloudellisen) rationalismin välinen suhde. Weberille uskonto oli yksilön elämäntähtäntöä rationalisoiva ulottuvuus, jonka avulla oli mahdollista ymmärtää ja selittää etenkin länsimaista yhteiskuntaa ja sen kapitalistista logiikkaa. Myös käsite- ja teoriamaailmat, joissa Durkheim ja Weber liikkuvat, erosivat varsin selkeästi toisistaan. Weberin keskeisinä käsitteellisinä työvälineinä olivat rationaalisuuden ja elämäntähtäntöjen käsitteet, ja hänen metodisena ja teoreettisena pyrkimyksenään oli ymmärtää uskonnollisten elämäntähtäntöjen synnyttämän toiminnan mieltä ja selittää sitä kausaalisesti. Weberin sosiologia – näin argumentoivat Gronow ja Töttö – ”konstruoi puhtaan rationaalisen toiminnan käsitteitä voidakseen paremmin ymmärtää irrationaalista toimintaa”<sup>66</sup>. Durkheim sen sijaan työskenteli pyhän, profaanin ja kultin käsitteiden parissa rakentaessaan teoriaa uskonnon perimmäisestä olemuksesta. Hänen tutkimusteoreettista orientaatiotaan ohjasi pyrkimys tarkastella uskonnollisia ilmiöitä sosiaalisina faktoina.

Vertailtaessa keskenään Durkheimin ja Weberin ”uskonnonsosiologisia tuloksia” voidaan kiteytetysti todeta, että Durkheimille uskonto näyttäytyi yhteisöä integroivana ja ylläpitävänä voimana ja Weberille yksilön toimintaa rationalisoivana voimana. Täysin yhteismitatonta heidän tutkimuksellinen suuntautuneisuutensa ei kuitenkaan ollut. Sekä Durkheim että Weber kehittivät uskonnonsosiologista ajattelua vahvasti ”modernin yhteiskunnan” kontekstissa. Weber näki, että uskonnollisten elämäntähtäntöjen rationalisoiva potentiaali saavutti huippunsa juuri länsimaaisessa modernissa 1900-luvun alun yhteiskunnassa. Tämän prosessin analysoimiseksi hän myös kehitti historiallisen sosiologiansa metodologiaa. (Ks. esim. Weber 1989, 124–126, 173–188; Weber 1990, 25–26, 50; Ketola, Pesonen & Sjöblom 1997, 96.)

*Sumiala-Seppänen, J. 2001. Nomadit rippituolissa: Medioidun uskonnon moraalisen järjestyksen dynamiikka (post)modernin television ja kulttuurin kontekstissa, 67–68. Journalistiikan väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.*

Nopeasti muuttuva mediakulttuuri on haastanut sanomalehdet ja sanomalehtiopetuksen pohtimaan asemaansa uudestaan. Sanomalehdille ei jää alati laajenevassa ja sisällöiltään viihteellisemmäksi käyvässä mediakentässä samanlaista sijaa kuin aiemmin. Etenkin internetin ilmaisesta mediatarjonnasta on tullut iso uhka lehdille. Suomessa tilanne ei ole vielä niin synkkä kuin ulkomailla, esimerkiksi Isossa-Britanniassa ja Yhdysvalloissa, jossa monet perinteiset lehtitalot ovat ajautuneet konkursseihin. Suomessakin kotien lehtitilaukset ovat 1990-luvun alun lamavuosista lähtien jatkuvasti vähentyneet. Lehtiä tilaamattomien kotien nuoret lukevat hyvin vähän sanomalehtiä, ja ylipäättäänkin kaikkien nuorten sanomalehtien päivittäinen seuraaminen on vähentynyt yli 20 vuoden ajan (Nuorison mediankäyttötutkimus 2007). Kansainvälisesti verrattuna suomalaiset nuoret kuuluvat edelleen maailman ahkerimpiin sanomalehtien lukijoihin (Linnakylä 2002, 156). Sanomalehden asema kansalaisten elämässä näyttää kuitenkin olevan muuttumassa täälläkin, ja sanomalehden lukijuuden ja kansalaisuuden liittoa voidaan perustellusti kyseenalaistaa (esim. Hujanen 2007, 71–72).

*Hankala, M. 2011. Sanomalehdellä aktiiviseksi kansalaiseksi? Näkökulmia nuorten sanomalehtien lukijuuteen. Journalistiikan väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.*

# Tieteellisen tekstin kirjoittamisesta



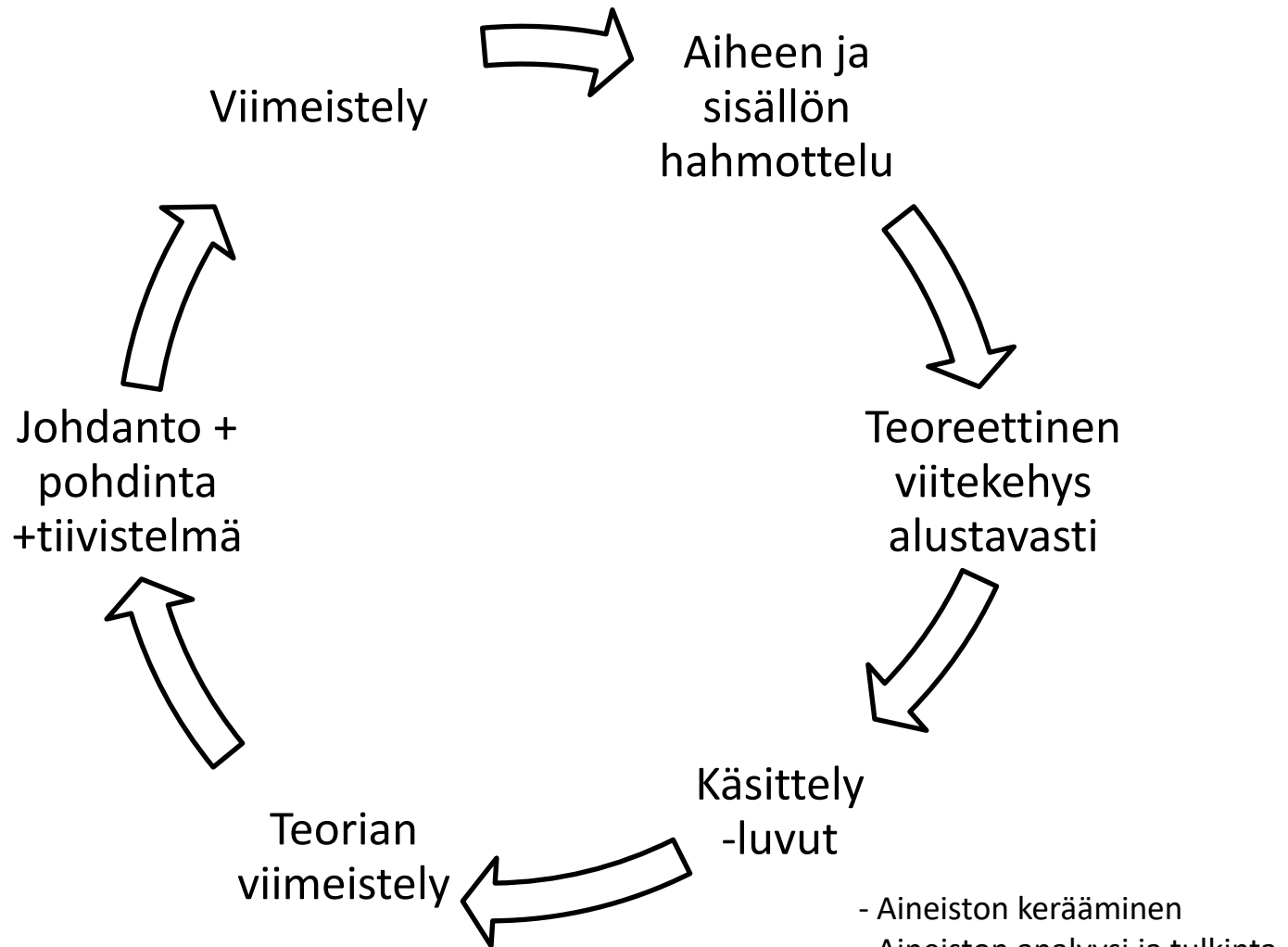
Idea

Valmis tutkimus

Idea



Valmis  
tutkimus



Huom.

Voit työstää muutamaa eri kokonaisuutta yhtä aikaa.

# Miksi kirjoittaminen voi tuntua välillä vaikealta tai upealta?

- Kognitiivinen prosessi (asioiden haltuun saaminen ja ymmärtäminen)
- Emotionaalinen prosessi (kirjoittamiseen liittyvät asenteet, tunteet)
- Käytännöllinen prosessi ("projektin" johtaminen)

# Hyvä ja taitava tieteellisen tekstin kirjoittaja?

- Mistä taitavan kirjoittajan tunnistaa? Miten hyväksi kirjoittajaksi tullaan?



# Kirjoittamista koskevia harhaluuloja

(Luukka 2005)

- Kirjoittajaksi synnyttään
- Kirjoittaminen on muille helppoa
- Kirjoittajan/tutkijan kannattaa odottaa oikeaa virettä
- Kirjoittamista oppii lukemalla oppaita
- Vain valmista tekstiä voi luettaa toisilla
- Jokainen kirjoittaa tyylillään
- Jokainen on oman tekstinsä paras kriitikko
- Teksti syntyy kertakirjoittamalla
- Hyvä kirjoittaja tarvitsee pitkän yhtenäisen ajanjakson kirjoittamiseen.

# Lisää harhaluuloja

- Ensimmäinen idea on paras
- Uuden luovan idean on oltava heti mielessä
- Tekstin ymmärtäminen on lukijan vastuulla
- Kirjoittaminen on valmiiden ajatusten siirtämistä paperille.



# Millainen kirjoittaja olet?

Kniivilä, Lindblom-Ylänne & Mäntynen 2017. Tiede ja teksti. Tehoa ja taitoa tutkielman kirjoittamiseen.  
Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

- Tietoa toistava
  - Luottaa julkaistuun tietoon
  - Kopioi ja toistaa orjallisesti
  - Ei rakenna tietoa itse → ajattelu ei kehity
- Epäonnistumista karttava
  - Ei uskalla ottaa riskejä, ei myöskään hyödynnä taitojaan → ei yllä niin tasokkaisiin teksteihin kuin pystyisi
  - Pelkää omien ajatustensa ja pohdintojensa ilmaisemista sekä vaikeuksien kohtaamista
- Vetkutteleva kirjoittaja
  - Lykkää aloittamisen viime tinkaen
  - Syynä aiemmat huonot kokemukset, epäilyt omista kyvyistä, ahdistumiset määrääjoista tai kielteinen suhtautuminen kirjoittamiseen
  - Mitä enemmän vetkuttaa, sitä enemmän ahdistuu
- Luova kirjoittaja
  - Olennaisinta luovuus ja tajunnanvirta, kirjoittamisen kuuluu olla hallitsematon prosessi
  - tieteellisen ilmaisun perinteet ja säännöt ärsyttävät ja rajoittajat
  - Romanttinen kirjoittamiskäsitys (teksti pulppuaa itsestään) ei usko että kirjoittaminen on määrätietoinen ja kurinalainen prosessi
- Kriittinen kirjoittaja
  - Kirjoittaminen vaikeaa ja tuskallista; oma teksti tyhmää ja lapsellista
  - Vaatii paljon itseltään, jo luonnoksen pitäisi olla valmista tekstiä
  - Kun pääsee alkuun, ongelmia tuskin tulee myöhemmin

- Pulppuava kirjoittaja
  - Tuottaa tekstiä helposti ja runsaasti
  - Usein hukkuu tekstiinsä eikä hallitse tekstintuottoaan
  - Karsiminen ja tiivistäminen vaikeaa, ei halua luopua kirjoittamastaan
- Säännöllinen kirjoittaja
  - Asettaa selkeät tavoitteet, tuottaa tekstiä säännöllisesti
  - Harjoitellut järjestelmällisesti, luonut toimivan työskentelyrutiinin, voi nojata siihen ja kangistua kaavoihin
  - Määräajat eivät ongelma
- Täydellisyyteen pyrkivä kirjoittaja
  - Muokkaa ja tarkistaa loputtomiin, aina löytyy korjattavaa
  - Määräaikojen noudattaminen vaikeaa, koska aina löytyy korjattavaa
  - Tavoitteena täydellinen teksti
- Tietoa rakentava kirjoittaja
  - Asiantuntijakirjoittaja, jolle kirjoittaminen osa työtä
  - Kirjoittaminen arkista: sekä haasteellista ja vaikeaa että palkitsevaa ja mukavaa
  - Korkea vaatimustaso joskus hidastaa työskentelyä
  - Arvostaa saamaansa palautetta
  - Ymmärtää, että tuotos voi olla eri päivinä eri laatuista mutta on aina paranneltavissa

# Tutkimuksen tekeminen ja kirjoittaminen ovat luovaa toimintaa

- **Luovuus**

- edellyttää vahvaa kykyä sietää epävarmuutta
- uskoa (kaaoksen keskellä) siihen, että lopputulos selkiytyy kyllä

- **Luovassa prosessissa**

- on varattava aikaa ajattelemiselle ja
- muistettava välillä levätä

→ **Ole valmis joustamaan suunnitelmissasi.**

# Kirjoittamisen suunnittelu ja kirjoittamisrutiinit

”Kuten Allen sanoo, emme oikeastaan pysty ’tekemään’ projekteja, **pystymme tekemään vain projektiin liittyviä yksittäisiä asioita**” (Svinhufvud 2009).

## Etenemissuunnitelma

- Tee suunnitelma kalenterin kanssa.
- Aseta kuukausi-, viikko- ja päivätavoitteita. Tarkista suunnitelmaa säännöllisesti.
- Luo itsellesi toimivat kirjoitusrutiinit.

# Viikko- ja päiväsuunnitelmat

(Svinhufvud 2015, 76–77)

- Kuukausisuunnitelma jää helposti abstraktiksi, siksi suunnittele työviikkosi ja -päiväsi.
  - Suunnittelu työviikon tai päivän aluksi/lopuksi.
  - Konkretia:
    - Viikkotavoite: ”Kirjoitan teoriaosuuden lukua 2” →
    - ”Luen kaksi artikkelia ja teen niistä muistiinpanot”
    - ”Kirjoitan kaksi sivua kanditeksiä”

# Viikko- ja päiväsuunnitelmat

(Svinhufvud 2015, 76–77)

- Kolmenlaiset päivät:
  - Fokuspäivät (80 % työtä, joka on tavoitteen mukaista)
  - Puskuripäivät (mahdollistaa fokuspäivän toteutumisen)
  - Vapaapäivät (täydellistä irtiottoa kirjoitustyöstä)

# Päivittäisen kirjoittamisen rutiinit ja rituaalit

(Svinhufvud 2015, 150–153)

- a) Kirjoittamisesi ajankohta ja kesto (Milloin kirjoitat?)
- b) Kirjoittamisesi paikka (Missä kirjoitat?)
- c) Kirjoittamisesi eteneminen  
(Miten käynnistät työskentelyn?  
Miten järjestät ajatuksellisen siirtymän kirjoittamissessioiden välillä?)
- d) Päivittäiset tavoitteesi (Miten ”mittaat” edistymistäsi?)
- e) Palkitseminen

Päätä, mitä keinoja sinun on käytettävä, jotta pääset keskittymään kirjoittamiseen:

- Määrittele itsellesi sopivat keinot vähentää päivittäistä tietotulvaa.
- Määrittele itsellesi sopivat keinot pitää yllä työrauhaa ja hallita keskeytyksiä.

# Vinkkejä kaikenlaisen kirjoittamisen aloittamiseen

- silmukointi
- kuutiopeli
- mandalat  
[http://www.edu.fi/perusopetus/kielet/kirjoittaminen/miten\\_paasta\\_kirjoittamisen\\_alkuun](http://www.edu.fi/perusopetus/kielet/kirjoittaminen/miten_paasta_kirjoittamisen_alkuun)
- ideakartat, käsitekartat, merkityssuhdekaaviot
- tajunnanvirtakirjoittelu
- päiväkirja
- sanalistat
- tiedonhaku, lähdeaineiston/kaunokirjallisuuden ym. lukeminen
- haastattelut
- ympäristön tarkkailu (erilaiset vuorovaikutustilanteet bussissa, kaupassa, kahviossa...); salapoliisina toimiminen
- musiikin kuuntelu
- piirtäminen, kuvat (elokuvat, taidekuvat jne.)
- roolinotto, eläytyminen
- yhdessä keskusteleminen
- aivoriihet
- jne!

# Ideoinnin klassikoita 1: Silmukointi

Tiedät asian ja tiedät suurin piirtein käsittelysi suunnan (joko aivan alussa tai luvun ja kappaleen alussa), mutta et pysty päättämään, mistä edetä. Kaaos velloo mielessäsi etkä tahdo päästä liikkeelle. Yritä seuraavaa keinoä.

**1. vaihe:** Kirjoita herkeämättä aiheesta haluamassasi suunnassa 3–5 minuuttia. Keskity ajatusten tuottamiseen.

**2. vaihe:** Pysähdy ja lue, mitä olet saanut aikaan. Etsi kirjoittamastasi ydinkohta ja alleviivaa se.

**3. vaihe:** Kirjoita alleviivaamasi ydinasian pohjalta, sitä aihevirkkeenä käyttäen, taas 3–5 minuuttia.

**4. vaihe:** Pysähdy, lue ja etsi tästä jaksosta ydinasia.

**5. vaihe:** Tässä vaiheessa ehkä jo tiedät, miten asian käsittelyssä pitäisi edetä. Ellei asia ole selvinnyt, yritä vielä silmukoimalla hahmottaa etenemissuunta ja sanomisen sisältö.

**Tai ehkäpä jätätkin nyt asian lepäämään.** Olet silmukoidessasi aktivoinut alitajuntasi, joten se saattaa tällaisen keskittymisen jälkeen työskennellä hyväksesi sinun itsesi ponnistelematta. Tee välillä jotakin muuta ja palaa sitten uudestaan kirjoituksesi kimppuun.

## Ideoinnin klassikoita 2: Kuutiopeli



Kirjoita kustakin näkökulmasta noin 5 minuuttia

- KUVAILE! Tarkastele esinettä /asiaa tms. läheltä: kuvaile värejä, muotoja, muita yksityiskohtia.
- VERTAILE! Vertaa esinettä muihin esineisiin: mitä samankaltaisuuksia, mitä erilaisuuksia havaitset?
- YHDISTELE! Mistä esine sinua muistuttaa? Mitä paikkoja, asioita, ihmisiä, tapahtumia esine tuo mieleesi?
- ANALYSOI! Tutki esineen rakennetta. Mistä se on tehty
  - miten, kuka, milloin, miksi?
- SOVELLA! Mikä on esineen varsinainen käyttötarkoitus? Mihin muuhun sitä voi käyttää? Mihin tilanteeseen se kelpaa? Mihin se ei kelpaa?
- ARGUMENTOI! Ota kantaa esineesi puolesta tai sitä vastaan. Perustele.

# Kirjoita tutkimuksestasi!

- Kirjoita tutkimuksesi aiheesta tauotta 15 minuuttia. Käsi ei saa nousta paperilta/näppäimistöltä. Et saa korjata tekstiä etkä palata siihen laisinkaan. Et saa ajatella etkä olla looginen. Vain kirjoita!

Svinhufvud 2015: Gradutakuu



# Työskentelyn jaksottamisesta

Pomodoro-tekniikka

- <http://gradutakuu.fi/2010/02/18/pomodoro-tekniikalla-tehokkuutta-ja-ajanhallintaa/>